

Posudek disertační práce Mgr. Dana Heuera
Vytvoření indexu udržitelnosti kiteboardingu

(FHS UK, studijní program Sociální ekologie)

Předkládaná dizertační práce (DizP) navazuje na rozsáhlou diplomovou práci autora (obhájenou v roce 2017), která navrhovala indikátory pro hodnocení environmentální udržitelnosti kiteboardingu. Současná aspirace doktoranda byla dle tezí disertace (2022) širší: identifikovat dopady kiteboardingu na jednotlivé složky přírodního i sociálního prostředí a navrhnout systém indikátorů (agregovaných do indexu), které by tyto dopady pomohly kvantifikovat. Širším cílem je „operacionalizovat téma udržitelnosti kiteboardingu a vytvářít osvětový index dopadů tohoto sportu“ (abstrakt DizP).

Předložená DizP má celkem 133 stran textu. Z toho většinu tvoří bohatý seznam referencí a 5 příloh (73 stran), vlastní text práce má 60 stran. Práce je členěna do hlavních 4 sekcí, dále obsahuje standardní části – abstrakt, obsah, seznam zkratk, obrázků a tabulek. Z formálního hlediska kazí celkový dojem občasně překlepy (např. abstrakt „I zde“ místo „i zde“, str. 9 „Firem“ místo „firm“, str. 30 chybí tečka za větou v 2. řádku atp.), či neodborně znějící tvrzení (str. 13: „*Různé sporty se liší typem a intenzitou dopadů na prostředí*“). Abstrakt je stručný a působí, že byl vytvořen pro jiný článek autora (hovoří o „studii“, nikoliv disertační práci).

Autor se zaměřuje na **scoping review** (rešerši) týkající se environmentálního dopadu, resp. udržitelnosti kiteboardingu. Vychází z tzv. tripple botton line, tj. „klasického“ přístupu ke třem pilířům udržitelnosti. Víceméně stranou nechává současný přístup k udržitelnosti, který se odráží v hodnotících rámcích udržitelnosti organizací – Environmental – Social – Governance (ESG). Ten klade důraz na environmentální cíle a limity lidských aktivit, sociální aspekt a rozměr dobré správy, diverzity. Z tohoto pohledu mohl autor hodnotit např. udržitelnost firem vyrábějících vybavení pro daný sport, případně dalších subjektů v jeho hodnotovém řetězci (např. leteckých společností, které často používají tzv. „greenwashing“ k „překrytí svého skutečného environmentálního dopadu“).

V teoretické části této práce se autor věnuje konceptu udržitelného rozvoje a dále rozebírá roli indikátorů a osvěty jako prostředků dosahování udržitelného rozvoje v různých oblastech lidské činnosti. Druhým použitým metodickým přístupem je **Delphi metoda**, pomocí které se autor snaží postihnout environmentální, sociální a ekonomické přínosy, resp. negativa spojené s kiteboardinem. V rámci výstupů autor (spolu)vytvořil „**vzdělávací nástroj hodnotící udržitelnost provozování kiteboardingu z pohledu provozovatele sportu**“.

Otázky pro diskusi:

Z pohledu volby dvou **výzkumných metod**, které jsou obě kvalitativní (**scoping review** a **Delphi metoda**) – nebylo možné využít žádnou z kvantitativních metod? Poskytuje scoping review dostatečný nástroj k ověření "vědecké rigoróznosti" vztahů mezi kiteboardinem a udržitelností, jak si autor vytknul v tezích DizP?

Str. 29: K naplnění cílů výzkumu a operacionalizaci tématu udržitelnosti kiteboardingu autor realizoval rozsáhlou rešerši odborné literatury (obsahovou analýzu). Jakým způsobem probíhal vývěr relevantních studií, které byly předmětem analýzy? Autor zmiňuje „*přítomnost výzkumných rysů*“ a „*zaměření na kiteboarding*“. Nehrozilo opomenutí některých významných zdrojů, které nezapadly do předem definovaného myšlenkového rámce autora? Jinými slovy, pomocí jakých metod autor zajistil, že výběr literatury není „*vychýlený*“ určitým směrem, což by ztížilo dosažení vytyčeného cíle práce?

V použitých metodách resp. rešerších postrádám zmínku o LCA analýzách tohoto sportu, resp. vybavení pro kiteboarding. Citace těchto analýz by pomohla kvantifikaci environmentálních dopadů tohoto sportu. Následně mohlo dojít v diskusi k jejich srovnání s výsledky kvalitativního výzkumu autora.

Str. 22: Autor zmiňuje konflikty mezi kiteboardisty a místní komunitou snahu o management těchto konfliktů. Nenarazil na články využívající koncept nosné kapacity, které je v příslušné odborné literatuře podrobně rozpracována (ekologická, sociální či estetická, psychologická či percepční, kulturní, ekonomická, fyzická nosná kapacita)? Ta umožňuje stanovit limit využívání určité lokality.

Str. 23: Ekonomický pilíř – chybí novější studie, citované jsou přes 10 let staré (počet vyznavačů sportu). Přínos sportu pro země globálního „*Jihu*“ – viz připomínky k tezí DizP, stále se domnívám, že je diskutabilní. Jakým způsobem byl vyčíslen přínos v uvedených lokalitách?

Str. 24: Autor cituje „*řadu studií*“, podle kterých by vybavení pro kiteboarding mohlo být přínosné pro výrobu obnovitelné energie z větru. Je tento potenciál v některé studii kvantifikován? Jaký je rozsah a přínos? Tvrzení působí anekdoticky.

Str. 34: Autor uvádí, že „*klíčovým krokem Delphi metody je výběr expertů*“. Jak ověřoval odborné znalosti, které vedli k zařazení daného experta do výzkumné skupiny? V tezí DizP byl uveden počet 15 expertů, nakonec se dvou kol výzkumu zúčastnilo 11. Z výsledků plyne, že se experti u řady dopadů v hodnocení poměrně rozcházel (8 z 23 dopadů). Z čeho to může plynout? Zřejmě odpovídali především lidé zainteresovaní v dané komunitě a s pozitivním vztahem ke kiteboardingu (preferenci pozitivních dopadů, včetně těch na ochranu přírody). To mohlo ovlivnit interpretaci výsledků této metody a volbu indikátorů pro index.

Str. 56: Autor v diskusi uvádí „*Použití metod rešerše, komparace a Delphi metody bylo velmi vhodné pro identifikaci témat a dopadů relevantních pro udržitelnost kiteboardingu. Testování osvětového nástroje pomohlo dostatečně ohodnotit význam vytvořeného nástroje pro jeho další využití*“. Z čeho autor vyvozuje dané tvrzení?

Str. 56: „*Shody u uhlíkové stopy související s cestováním bylo téměř dosaženo, ale zřejmě se v rozhodování projevila shora uvedená kognitivní disonance*“. Domnívám se, že v závěrech

odborné práce, jako je DizP, by neměla být používána tvrzení typu „zřejmě se projevila shoda“. Závěry by měly být podloženy výsledky přechodního výzkumu.

Závěr práce chybí, nahrazuje ho kapitola „*Omezení studie*“. Jde o diskusi omezení použitých metod, která je přínosná. Přesto se domnívám, že by podobná práce měla obsahovat skutečný závěr, shrnující zjištěné poznatky a navrhuující další výzkumné kroky v daném tématu.

Závěr

Uvedené připomínky nejsou zásadního rázu. Autor prokázal, že zvládá teoretický background i praktické provedení kvalitativního výzkumu s použitím dvou výzkumných metod. Podařilo se mu, spolu s vedoucí práce, dosáhnout stanoveného cíle a vytvořit index, který má podobu vzdělávacího nástroje. Tento výstup byl publikován v odborném článku. Proto práci doporučuji k obhajobě.

V Praze 20. června 2024

RNDr. Viktor Třebický, Ph. D.